

Třebaže od poslední naší zprávy o rozvoji právní historie v Československu neuplynul ani celý rok,¹ přece jen můžeme i v této krátké době znovu konstatovat nové rychlé pokroky jak v samé práci vědecké tak i v prohlubování její organizace a v dalším rozšíření mezinárodních vědeckých styků.

Mezinárodní vědecká veřejnost byla o stavu a úkolech naší právní historie nejnověji seznámena v závažném článku člena-korespondenta ČSAV Václava Vaněčka, uveřejněném v odborném časopisu francouzském,² ve kterém byly podány základní údaje o československém právně historickém bádání za období posledních dvou desítek let. Autor tak navázal na svou zprávu předcházející, jež shrnovala výsledky dosažené zhruba do vzniku druhé světové války,³ i na podobné zprávy uveřejněné v době nedávné v Polsku i u nás,⁴ a seznámil čtenáře s hlavními principy organizace naší právně historické práce, s ústavy, které mají ve svých pracovních plánech právně historická témata, s hlavními úkoly, které před naší právní historií stojí, a s nejvýznamnějšími výsledky v různých oborech bádání o dějinách státu a práva, při čemž uvedl i bibliografické údaje o důležitých spisech.

Činnost našich právně historických pracovišť se neustále stupňuje a zintenzivňuje. Kromě soustavné práce na vlastních plánovaných tématech, přednášek, účasti na konferencích, pořádaných různými vědeckými institucemi historickými a jazykovědnými, a podávání posudků, připomínek a konsultací jest možno zvláště vyzvednout účast právních historiků na konferenci pořádané dne 16. I. 1959 k 550. výročí Dekretu kutnohorského. Jeden ze tří hlavních referátů podal prof. dr. Vaněček, obsáhlými diskusními projevy přispěli dr. Kejř a dr. Doležal a písemné příspěvky postoupili pořadateltvu konference dr. Klabouch a dr. Malý.⁵

Z další činnosti právních historiků je možno zmínit se ještě o jejich spolupráci při vypracování právně historických hesel pro Repertorium mittelalterlicher Geschichtsquellen (nové vydání Potthasta), přípravu právně historických hesel pro malou encyklopedii, kterou vydá Nakladatelství ČSAV, a spoluúčast při uspořádání Celostátní archivní výstavy v r. 1958 (prof. Vaněček, dr. Kejř).

V uplynulém období byla obhájena jen jediná kandidátská disertační práce. Hodnosti kandidáta právních věd dosáhl dne 4. listopadu 1958 dr. Vladimír Procházka na základě spisu Přísaha a svědectví v právu slovanských národů do 15. stol.⁶ Oponentské posudky podali prof. dr. Józef Matuszewski z university

¹ Kronika, Právněhistorické studie V [1959], 333—337.

² Václav Vaněček, Les travaux d'histoire du droit en Tchécoslovaquie de 1938 a 1958, Revue historique de droit français et étranger 1959, 62—87.

³ Václav Vaněček, Les études d'histoire de droit tchécoslovaque, problèmes à résoudre et résultats acquis, tamtéž 1938, 47—70.

⁴ Údaje o nich v minulém ročníku PHS, str. 333, pozn. 1—2.

⁵ Zpráva v Právníku 98 [1959], 475—477.

⁶ Celé dílo sestává ze tří částí: 1. Důkaz dopadením při činu a počátky svědeckého důkazu v právu slovanských národů, PHS 4 [1958], 51—126; 2. Przysięga w prawu dowodowym narodów słowiańskich do 15. stolecia, Czasopismo prawno-historyczne XII/1, 1960 (v tisku); 3. „Posluch” et „vidok” dans le droit slave, Byzantinoslavica 20/2, [1959], 231—251.

A. Mickiewicz v Poznani a člen-korespondent ČSAV prof. dr. František Štajgr.⁷ Touto obhajobou dosáhli již všichni vědečtí pracovníci oddělení (Kabinetu) dějin státu a práva v ČSR Ústavu práva ČSAV kandidátské hodnosti.

I v roce 1958—1959 se dále rozvíjely mezinárodní styky československých právních historiků s institucemi i jednotlivými vědci ze zahraničí. Na prvním místě je třeba jmenovat další rozšíření přátelské spolupráce s vědci ze Sovětského svazu, s nimiž pokračovala čilá výměna publikací a informací o vědeckém životě obou států, ve vědecké korespondenci jsou řešeny ideologické i věcné otázky společné práce a vzájemné konsultace přispívají k prohloubení badatelských metod. V rámci spolupráce byl zejména posouzen překlad vybraných partíí z právní knihy Ondřeje z Dubé, pořízený A. S. Mylnikovem, a podány připomínky k práci Z. Černilovského o polabsko-pobaltských Slovanech.

Ze zahraničních vědců navštívili Československo v uplynulém období profesor dějin kanonického práva na právnické fakultě pařížské university Gabriel Le Bras, který vešel ve styk s našimi pracovníky a informoval se o československém právně historickém bádání; profesor university A. Mickiewicze v Poznani Józef Matuszewski, který se jako oponent zúčastnil obhajoby kandidátské práce dr. Vladimíra Procházky a pronesl přednášku o nejstarší polské právní knize,⁸ a profesor varšavské university Juliusz Bardach, který uskutečnil studijní pobyt v Bratislavě, kde pronesl dvě přednášky, a v Praze na společné schůzce s pracovníky Kabinetu dějin státu a práva i Katedry dějin státu a práva na právnické fakultě podal zevrubné informace o organizaci i stavu právně historické práce v Polsku.⁹

Z československých právních historiků podnikli studijní cesty do zahraničí dr. Klabouch a dr. Doležal (Polsko). Z mezinárodních vědeckých kongresů byl československou účastí obelán Kongres na paměť 600. výročí smrti Bartola ze Sassoferata, konaný v dubnu 1959 v Perugii, kde prof. Vaněček¹⁰ přednesl referát na thema Bartolus ze Sassoferata — legendární postava české právní historie.¹¹ Na kongresu o humanismu a renesanci, pořádaném v červenci 1959 ve Wittenbergu v Německé demokratické republice zastupoval čs. právní historik dr. Klabouch.¹²

⁷ Zpráva o obhajobě v Právniku 98 (1959), 471—474.

⁸ Právnik 98 (1959), 475.

⁹ Zpráva o jeho cestě v Czasopismo prawno-historyczne XI (1959).

¹⁰ Věstník ČSAV, 68 (1959), 411—413.

¹¹ Jeho rozšířené znění otiskujeme v tomto sborníku na str. 17—38.

¹² Ve dnech 3.—8. července 1959 konala se v místnostech Lutherova domu ve Wittenbergu (NDR) mezinárodní vědecká konference s tématem „Renaissance und Humanismus in Mittel- und Osteuropa“, kterou uspořádal za vedení prof. Irmischera Institut für griechisch-römische Altertumskunde Německé akademie věd v Berlíně. Zasedání se účastnili vědečtí pracovníci z oboru všeobecné historie, historie literatury, výtvarných umění, jazyka a práva ze všech lidově demokratických zemí, ze západního Německa a z Belgie.

V řadě zásadních referátů byly osvětleny jednak všeobecně specifické rysy humanismu v jednotlivých středo- a východoevropských zemích, jednak hlavní úkoly současného studia této epochy (akademik Salač pro Československo, prof. Kumaniecki a Lepszy pro Polsko, prof. Vianu pro Rumunsko, prof. Burmov a Gandev pro Bulharsko, T. Klaniczay a E. Angyal pro Maďarsko) a byly podány i přehledné rekapitulace o vývoji renesančního výtvarného umění v této oblasti (prof. Oprescu pro Rumunsko, prof. Berevich pro Maďarsko, prof. Burmov pro Bulharsko, dr. Nickel pro sasko-duryňskou oblast). Všeobecná diskuse vyústila v závěr, který formuloval jenský slavista prof. Becker tak, že latinský humanismus v ně-

Významným podnikem mezinárodní spolupráce vědecké je i československá účast při přípravě Slovníku slovanských starožitností, připravovaném v Polsku. Na mezinárodní poradě, která se o problémech díla konala v květnu 1959 v Poznani, podal řadu podnětných připomínek prof. Vaněček,¹³ který tlumočil i četné poznámky vypracované dr. Vlad. Procházkou k ukázkovému diskusnímu sešitu slovníku. Bylo dohodnuto, že Kabinet dějin státu a práva se stane konsultačním místem Slovníku, a v rámci této spolupráce byly vypracovány připomínky a doplňky údajů literatury celkem k 51 heslům prvního svazku Slovníku.

Znakem rozšiřující se mezinárodní spolupráce je i československá účast ve Sborníku k počtě 70. narozenin vynikajícího francouzského právního historika Pierre Petota, do kterého přispěl Václav Vaněček článkem o českém nedělu.¹⁴

Stále se rozšiřující vědecká produkce právně historických pracovišť si vyžádala již určité zajištění publikačních možností. Kromě periodického sborníku Právněhistorické studie, který tímto svazkem dosáhl již šesti ročníků, byla založena samostatná řada Právněhistorická knižnice, která je určena pro uveřejňování větších monografií. Až dosud v ní vyšlo pět prací a další jsou připravovány. Přesto však stále právně historičtí pracovníci zápasí s nedostatkem publikačních možností a bude proto třeba v blízké době velmi vážně uvažovat o jejich dalším rozšíření.

Jiří Kejř

kterých zemích (Rumunsko, Polsko, Uhry) lze pokládat za integrální součást národní kultury, v jiných zemích (Anglie, Německo) nikoli.

Řada dalších referátů, věnovaných detailním otázkám vývoje humanismu v jednotlivých zemích, přinesla cenné nové poznatky (akademik Salač o stavební činnosti Karla IV. na Pražském hradě, dr. Maďyda z Krakova o závislosti některých míst Długoszovy kroniky na Liviovi apod.).

Vývoj práva v době humanismu byl na konferenci zastoupen přednáškou prof. dr. H. Herze (universita Rostock), který v referátu *Die Rezeption des römischen Rechtes im Lichte des historischen Materialismus* rozebral z tohoto hlediska celý proces recepce a zdůraznil její v podstatě progresivní charakter, a referátem dr. Kloubacha, který promluvil o humanistické jurisprudenci a její úloze v právním vývoji českých zemí.

Konference ve Wittenbergu ukázala přesvědčivě, že studium humanistické právní školy nelze odtrhovat od studia projevů humanismu v ostatních oblastech společenského života, a že studium humanismu nelze pokládat pouze za záležitost filologů a literárních historiků. Konference učinila přesto, že v některých delegacích (zejm. polské) nebylo poměrně rozvinuté tamní bádání o vývoji humanistické jurisprudence zastoupeno, velký krok kupředu ve spolupráci odborníků různých oborů při studiu humanismu a renesance a zdůraznila závěrem význam upevnění humanistických tradic v životě současné společnosti.

-kla-

¹³ Věstník ČSAV, 68 (1959), 547—549.

¹⁴ Václav Vaněček, *La communauté de biens par indivis en ancien droit tchèque, Études d'histoire du droit privé offertes à Pierre Petot*, Paris 1959.